

Innhold

DEL I Problemstilling, prinsipielle utgangspunkter og rettshistorisk bakgrunn	15
1 Innledning og problemstilling	17
2 Noen grunnleggende begreper	23
2.1 Pantekrav	23
2.2 Panthaver, pantsetter, pantets eier, kreditor og debitor.	27
2.3 Pantobligasjon, pantedokument, pantebrev, pantebblankett	27
3 Om forskjellige tilnæringsmåter til spørsmålet om panterettens karakter	31
3.1 Panterettens aksessoriske karakter	31
3.2 Abstrakt panterett – selvstendig panterett	36
3.3 Panteretten som fordringsrett	40
3.4 Panteretten som (tinglig) råderett	45
3.5 Noen sammenfattende betraktninger om de ulike tilnæringsmåtene til panterettens karakter	55
4 Det historiske bakteppet for problemene med pantekravets og panterettens sammenkobling	59
4.1 Panteretten i romerretten.	59
4.1.1 Historisk utvikling – fremveksten av den romerske panteretten	59
4.1.2 Aksessorietet som utgangspunkt for den romerske panteretten	61
4.2 Panterettens utvikling i Nord-Europa	68
4.3 Den videre utvikling i norsk rett	74
5 Metodikk. Om tekstlojalitet og utfylling av (mer eller mindre) «lovtomme rom» innenfor panteretten – spenningen mellom pragmatisme og hensynet til systematikk	83
5.1 Om de metodiske problemstillingene temaet reiser	83

5.2	Utgangspunktet – loven kan ikke dekke alle tenkelige tilfeller	84
5.3	Den skandinaviske rettsrealismen og tilnærmingen til vurderingene i rettsanvendelsen	86
5.4	Verdier i et normativt perspektiv – systematisering eller pragmatisme?	90
5.5	Hva med verdienes og systemets påvirkning på tilfeller som faller inn under en relativt klar lovtekst?	111
DEL II Panteretten i enkelte utvalgte europeiske land		115
6	Formål, systematikk og metode	117
7	Aksessoriske og selvstendige panteretter som hovedskille i europeisk panterettskultur?	120
8	Tysk rett – skarpt skille mellom aksessorisk og selvstendig panterett.	123
8.1	Definisjonen av panterett i tysk juridisk teori	123
8.2	Generelt om hovedtypene av panterett og aksessorietet	124
8.3	Hypothek	126
8.3.1	Forholdet til det sikrede kravet – aksessorietet	126
8.3.2	Verkehrshypothek og Sicherungshypothek – aksessorietet og godtroerverv ved overdragelse av Hypothek	128
8.3.3	Buch- og Briefhypothek.	130
8.3.4	Sikring av flere krav, sikring med flere sikkerhetsobjekter og sikring av ubestemte beløp	132
8.4	Grundschild	137
8.4.1	Felles regulering av Hypothek og Grundschild	137
8.4.2	Ikke-aksessorisk Grundschild – nærmere om forholdet til pantekravet	139
8.4.2.1	Generelt.	139
8.4.2.2	Særlig om problemer som følge av Grundschildens selvstendighet	142
8.4.3	Nærmere om Eigentümergrundschild og prioritettssystemet for panteretter	150
8.5	Pfandrecht – aksessorisk håndpant i løsøre og verdipapirer.	156
8.6	Sicherungsübereignung – ikke aksessorisk underpant i løsøre	160

9	Fransk rett	163
9.1	Ulike former for sikkerhetsrettigheter	163
9.2	Definisjon av panteretten	164
9.3	Nærmere om den franske panterettens aksessoriske karakter.	167
9.3.1	Utgangspunktet.	167
9.3.2	Stiftelse av hypothèque	168
9.3.3	Overdragelse av hypothèque	170
9.3.4	Gjenopplåning og refinansiering	172
9.3.5	Bortfall	175
9.4	Særlig om den begrensede aksessorieteten ved hypothèque rechargeable og prêt viager hypothécaire	177
9.4.1	Kort om bakgrunnen for reformen og innføringen av disse nye panterettsmodellene	177
9.4.2	Hypothèque rechargeable	178
9.4.3	Litt om prêt viager hypothécaire	185
9.4.4	Noen sammenfattende betraktninger om den franske reformen for pant i fast eiendoms vedkommende.	186
10	Common law mortgage – engelsk rett	188
10.1	Mortgage – mellom common law og equity	188
10.1.1	Definisjon	188
10.1.2	Common law og equity som et grunnskille i engelsk tingsrett.	189
10.1.3	Fra overdragelse av eiendomsrett til sikkerhetsrett gjennom equity	193
10.2	Kort om registrert og uregistrert land	197
10.3	Om koblingen mellom mortgage og det tilknyttede, pantekravet	199
10.3.1	Aksessorisk tilnærming til panteretter	199
10.3.2	Prioritet og tacking	200
10.3.3	Overdragelse av mortgage eller krav.	205
10.3.4	Litt om refinansiering av engelske mortgages.	209
10.3.5	Konsekvensen av ugyldighet eller bortfall av pantekravet	210
10.3.6	Consolidation – ikke bare kobling til ett pantekrav, men flere.	211
10.4	Pant i løsøre og andre formuesgoder («personal property»)	213

11	Dansk rett	217
11.1	Definisjonen av panteretten.	217
11.2	Pantebrevene – koblingen mellom panterett og pantekrav i ett og samme dokument	217
11.3	Prioritetssystemet for panteretter	221
11.3.1	Utgangspunktet: bevaring av prioritet gjennom eierpant	221
11.3.2	Unntak fra hovedregelen om eierpant – om opptrinnsrett etter TL § 40 stk. 3	223
11.4	Særlig om «eierpantebrev» og «akkomodasjonsobligasjoner» – spørsmålet om to fordringer	227
11.5	Opplåning av eierpantebrev og skadesløsbrev	233
11.6	Adskillelse av fordring og panterett	238
11.7	Bortfall av pantekravet – nærmere om forholdet mellom panteretten og pantekravet ved foreldelse og preklusjon. . .	244
11.8	Noen avsluttende bemerkninger om den danske panteretten som fordringsret	250
12	Svensk rett	252
12.1	Oppbygging og definisjon	252
12.2	Panterett i fast eiendom.	253
12.2.1	Generelt om innteckning	253
12.2.2	Etablering av pantebrev	255
12.2.3	Opplåning av pantebrevet	256
12.2.3.1	Utgangspunkter.	256
12.2.3.2	Opplåning av pantebrev fra andre enn eiendommens eier – godtroerverv	257
12.2.4	Prioritet.	262
12.2.5	Bruk av «løpande skuldebrev» – risikoen for ekstinksjon av debitorinnsigelser	267
12.3	Panterett i løsøre	268
12.3.1	Panterett gjennom innskrivning.	268
12.3.2	Håndpant	268
12.4	Panterett for en ugyldig eller bortfalt fordring	269

DEL III Om den norske panterettens aksessorietet til det sikrede kravet, og spørsmålet om den norske panteretten er eller inneholder en fordringsrett.	271
13 Noen utgangspunkter og litt om sammenhenger mellom de ulike typene aksessorietet	273
14 Aksessorietet med hensyn til stiftelse, omfang og bortfall	277
14.1 «Forhåndstinglysing» av panteretter som oppnår rettsvern ved registrering – aksessorietet med hensyn til stiftelse.	277
14.2 Adgangen til å la panteretten sikre nye krav – aksessorietet med hensyn til omfang	281
14.2.1 Opptrinnsretten som utgangspunkt i norsk tingsrett	281
14.2.2 Nærmere om den generelle adgangen til opplåning av panterett i fast eiendom og andre registrerte panteretter.	284
14.3 Er panterettens selvstendighet med hensyn til stiftelse og omfang begrenset av hensyn til etterstående rettighetshavere i enkelte tilfeller? Særlig om Yousuf-dommens «lojalitetsprinsipp» og om forholdet til utleggstakere	311
14.3.1 Forholdet til frivillige sekundærpanthavere	311
14.3.2 Forholdet til ufrivillige sekundærpanthavere	321
14.3.3 Forholdet til utlegg	322
14.4 Om adgangen til opplåning av panteretter hvor kravet til beløpsspesifisering i pantel. § 1-4 ikke gjelder	330
14.5 Opplåning av utleggspanteretter?.	337
14.6 Innfrielse av pantekravet – bortfall av panteretten? Aksessorietet med hensyn til bortfall	340
14.7 Ugyldig pantekrav – betydning for panteretten?	343
14.8 Unntak fra utgangspunktet om selvstendighet med hensyn til omfang: Om renteberegning for henholdsvis panterett og pantekrav, og forholdet til pantel. § 1-4	345
14.8.1 Adgangen til å kreve renter utover panterettens maksimalramme – pantel. § 1-5 b)	345
14.8.2 Forholdet mellom en maksimalsum satt etter pantel. § 1-4 og rentedekning i medhold av § 1-5 b): Dekning av renter innenfor panterettens ramme?	353

14.8.3	Kan renteangivelser i pantedokumentet begrense eller øke dekningsretten for renter (eller andre krav)?	356
14.8.4	Rentedekningsretten – kort sammenfatning.	359
14.9	Forholdet mellom opptrinnsrett og konvertering – frikobling fra pantekravet?	360
15	Aksessorietet med hensyn til tilhørighet. Kan panterett og pantekrav atskilles?	367
15.1	Utgangspunktet: Adgang til å overdra panterett også uten et tilknyttet pantekrav?	367
15.2	Kreditorbeslag kun i panteretten?	371
15.3	Kan flere kreditorer sikres under samme panterett («lån av prioritet») og eventuelt uten samtidig å være panthaver?	376
15.4	Forholdet mellom kreditorene for de pantesikrede kravene og panthaverens kreditorer	383
16	Aksessorietet med hensyn til håndhevelse. Dekningsrett, fordringsrett eller «bare» sikkerhetsrett: Kan panteretten håndheves uten noe tilknyttet pantekrav?	387
16.1	Nærmere om problemstillingen.	387
16.2	Utgangspunkt – retten til å kreve oppfyllelse med grunnlag i panteretten alene	389
16.3	Tilfeller der panteretten tilsynelatende alene kan gi rett til dekning.	395
16.3.1	Foreldelse av pantekravet	395
16.3.2	Bortfall av pantekravet som følge av preklusjon	409
16.3.3	Pantsettelse for ugyldige krav.	411
16.3.4	Spørsmålet om dividende av panterett uten rettsvern, der pantsetteren ikke har personlig ansvar for pantekravet	413
16.3.5	Motregning og panterett kombinert med pantekrav uten personlig ansvar.	422
17	Sammenfatning – gjennomgang av de ulike teoriene om panteretten og dens forhold til kravet. Konklusjon	430
17.1	Panteretten som tinglig rett	430
17.2	Fordringselement «i panteretten» – panterett, pantekrav og personlig fordring?	433
17.3	Konklusjon: Panteretten som (i hovedsak selvstendig) sikkerhetsrett.	437

18	Konsekvensen av et skarpere skille mellom panterett og pantekrav for valg av regelsett, illustrert med sammenhengen mellom rettsverns- og ekstinksjonsreglene for henholdsvis panteretten og pantekravet	445
18.1	Rettsvern mot kreditorbeslag ved overdragelse og pantsettelse av panterett.	445
18.1.1	Problemet	445
18.1.2	Noen utgangspunkter	446
18.1.3	En generell analogi fra rettsvernsregelen for det sikrede kravet?	450
18.1.4	Det tradisjonelle utgangspunktet – panteretter som har fått uttrykk i gjeldsbrev	453
18.1.5	Grunnlag for analogisering fra rettsvernsregelen for pantekravet i eksisterende lovbestemmelser om rettsvern for panteretten?	456
18.1.6	Sammenfattende betraktninger om rettsvern ved overdragelse og frempantsettelse av panteretter – med særlig henblikk på spørsmålet om analogi fra rettsvernsreglene for pantekravet.	461
18.2	Godtroerverv av panteretter – rettsvern og ekstinksjon	466
18.2.1	Problemet med godtroerverv av panteretter – forholdet til pantekravet	466
18.2.2	Litt om eksisterende hjemler for godtroerverv av panterett	468
18.2.3	(Ulovfestet) godtroerverv av panteretter i andre tilfeller?	474
18.2.4	Noen sammenfattende betraktninger om godtroerverv av panteretter	477
DEL IV Panterettsmodeller. En eventuell felleseuropeisk panterett (Eurohypotek) og panterettsmodeller for utviklingsland		481
19	Panterettens kobling til pantekravet de lege ferenda i et internasjonalt perspektiv.	483
20	EU og panteretten	487
21	De ulike forslagene til panterettsmodeller.	496
21.1	Segré-rapporten.	496
21.2	Fédération Bancaire de la CEE og Fédération Hypothécaire auprès de la CEE.	497

21.3	Union Internationale du Notariat Latin (UINL)	498
21.3.1	UINLs arbeid med en felleseuropeisk panterett . .	498
21.3.2	Litt om det sveitsiske Schuldbrief	499
21.4	European Bank of Reconstruction and Development	505
21.5	Verband deutscher Hypothekenbanken	508
21.6	Arbeidsgruppen «Eurohypothec»	512
21.7	Ulike modellovforslag, konvensjoner og konvensjons- utkast m.v. for sikkerhet i løsøre	514
21.8	«Stemningen» i juridisk litteratur.	517
22	Vurdering av de ulike variantene av selvstendige panteretter	519
22.1	Aksessorietetens problem.	519
22.2	Kort presentasjon av de ulike grunnvariantene av selvstendige panteretter	520
22.2.1	Landskyld	520
22.2.2	Pantebrev med fiktiv/abstrakt skylderklæring. . . .	521
22.2.3	Maksimalsumpanteretter	521
22.3	Nærmere vurdering av de enkelte egenskapene ved panteretter.	522
22.3.1	Fleksibilitet kontra beskyttelse mot dobbelbetaling	522
22.3.2	Rettsteknisk kompleksitet	529
22.3.3	Overdragelse av panteretter: Hvilke former tilfredsstiller behovet til den moderne kredittvirksomhet, særlig finansiering av pantesikret kreditt?	530
22.3.4	Sekundærpantsettelse.	534
22.3.5	Kreditorbeslag	542
22.3.6	Tvangsfullbyrdelse og bevisbyrde.	544
22.4	Felleseuropeisk kjerne i panteretten? – Og hvilken betydning har dette eventuelt for valg av panterettsmodell?	549
22.5	Sammenfattende betraktninger	552
23	Noen tanker om den norske panteretten de lege ferenda.	555
	Litteratur.	559
	Avgjørelser.	585
	Stikkord	587